

## СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА У ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

У статті виявлено вплив трансформаційних процесів на інноваційний розвиток суспільства. Описано особливості взаємодії суспільства та економіки. Зазначено чинники та умови, що позитивно впливають на інноваційний розвиток суспільства у процесі соціалізації.

В статье выявлено воздействие трансформационных процессов на инновационное развитие общества. Описаны особенности взаимодействия общества и экономики. Отмечены факторы и условия, которые положительно влияют на инновационное развитие общества в процессе социализации.

The influence of transformation processes on innovative society was revealed in the article. Features of interaction between society and the economy has been describes too. The factors and conditions that are favorable influence on the development of an innovative society in the process of socialization were indicated.

**Ключові слова:** трансформаційна економіка, інноваційний розвиток суспільства, соціалізація, державна та приватна власність, інновації, суспільні відносини, інститути.

Трансформаційна економіка – це процес переходу від централізованого державного планування до ринкової саморегуляції, що супроводжується переважанням приватної власності над державною. Це дає змогу підприємствам розвивати свій потенціал, збільшувати виробництво, підвищувати свій вплив на ринку. Зміни відбуваються й на соціально-економічному рівні: трансформаційні процеси сприяють підвищенню рівню життя населення та добробуту, адже суспільство зможе отримати необхідну кількість благ для задоволення власних потреб. Вплив соціалізації на трансформаційні процеси пов'язаний із соціальною зорієнтованістю економічних процесів у бік суспільства, які одночасно є споживачами благ і виробничою силою підприємств. Це у свою чергу може вплинути на інноваційний розвиток суспільства, яке бажає перейти на новий рівень життя. Ось у чому полягає необхідність дослідження соціалізації в період трансформації економіки.

Соціалізація як епоха розвитку відносин у суспільстві досліджувалась у працях багатьох науковців: З.І.Галушки [1], І.С.Зайцевої [5], О.А.Мех [2], О.А.Соловійової [3], С.Тарасова [4], П.М.Цибульова [6] та інших.

Метою наукової роботи є виявлення чинників інноваційного розвитку у процесі соціалізації трансформаційної економіки.

Оскільки досить актуальним є питання інноваційного розвитку суспільства, слід виділити завдання:

- виявлення впливу соціалізації на інноваційний розвиток суспільства;
- визначення чинників, що позитивно впливають на інноваційний розвиток суспільства;
- зазначення необхідних умов інноваційного розвитку суспільства в умовах соціалізації.

Економіка – це система, яка пов'язує між собою елементи, що знаходяться у постійній взаємодії та структуровані. Кожен рівень структури за певними правилами створює інформаційні сигнали нижчого рівня, передаючи їх на вищий рівень. У той же час економіка виступає підсистемою суспільства, де під впливом

суспільних потреб формується пропозиція, рівень якої залежить від ступеня розвитку виробництва. А параметри економічної системи характеризуються розмаїттям природних, трудових ресурсів, технологічних способів виробництва, наукових знань [5]. Тому економіка та суспільні потреби знаходяться у постійному взаємозв'язку і складають єдиний механізм.

Соціалізація як загальнонауковий термін – це процес залучення індивіда до соціуму, включення його в суспільне життя, навчання поведінці в колективах [1].

Соціалізація як процес розвитку суспільства може сприяти інноваційному розвитку, адже має значні передумови для формування змін у соціально-економічній взаємозалежності проблем суспільного існування. Свою реалізацію це знаходить у цілеспрямованому впливі соціальних відносин на розвиток продуктивних сил, розподілу факторів виробництва та його результатів, що сприяє найкращому рівню задоволенню потреби в суспільних економічних благах.

В економічній теорії соціалізація інтерпретується як: процес зміни соціально-економічної основи економічних систем з приватної на суспільну (соціально-економічна соціалізація); процес використання доходу на потребу соціально-духовного (соціально-інтелектуального) розвитку населення (функціональна соціалізація); процес розширення суспільного сектора національної економіки (формаційна соціалізація) [4, с.242].

Дослідження механізмів соціалізації дозволяє пояснити складні соціальні процеси, які виникають внаслідок зміни пріоритетів суспільства, яке вийшло на новий рівень розвитку.

Трансформація економіки сама підштовхує суспільство створити щось нове, наблизитись до нового рівня розвитку, де присутні новітні технології, які значно покращують виробничі процеси як матеріальних, так і нематеріальних благ.

Соціалізація трансформаційної економіки може стати закономірністю інноваційного розвитку саме суспільства лише за рахунок гармонізованої діяльності органів державної влади, бізнесу та самого суспільства. Інноваційний розвиток суспільства у такому випадку залежить від наступних чинників: стан нематеріального виробництва; ступінь задоволення потреб учасників економічних відносин; стан виробничого потенціалу; насичення економіки інноваційними технологіями.

Нематеріальне виробництво – це база для інтенсивного розвитку економіки, адже саме за допомогою послуг роздрібною торгівлі, громадського харчування, пасажирських перевезень та зв'язку (що обслуговує населення), побутового обслуговування здійснюється підтримка та взаємодія суб'єктів економічних відносин. А їх вдосконалення сприяє пришвидшенню переходу на новий рівень задоволення потреб суспільства.

Учасниками економічних відносин переважно і є суспільство, яке бере участь у певній галузі економічних процесів, тому рівень задоволення потреб суспільства напряму залежить від продуктивності праці та отримання винагороди за працю.

Сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, технічного рівня та якості – це виробничий потенціал, який характеризує максимально

можливий обсяг виробництва товарів і послуг при повному та ефективному використанні наявних у країні трудових ресурсів, основних виробничих фондів та природних ресурсів. Найважливішим елементом виробничого потенціалу суспільства є висококваліфіковані кадри, які здатні задіяти свій потенціал у виробництві як матеріальному, так і нематеріальному.

Під інноваційною діяльністю розуміється діяльність колективу або групи, яка спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів (новацій) до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства.

Доведені до ринкового впровадження і вдало комерціалізовані результати наукових досліджень вже набули статусу головного економічного чинника, як для окремих компаній, так і для галузей загалом [2, с.40].

Складовим елементом інноваційного розвитку виступають інновації, що можуть виникати у новаторів під дією трансформаційних процесів. Тому у другій половині ХХ століття соціалізація економіки в розвинених країнах стала однією з головних причин соціально-економічного розвитку.

Зараз соціалізація економіки визначається її багатосторонньою спрямованістю для забезпечення готовності суспільства до норм існуючих суспільних інститутів створювати певні умови для реалізації своїх ідей. На сучасному етапі розвитку суспільства важливого значення набуває зближення та взаємодія індивідів для обміну інформацією, які можуть бути реалізовані, але для цього слід створити необхідні сприятливі умови взаємодії суб'єктів-винахідників.

У сфері соціалізації суспільних відносин слід також врахувати ментальні, національні і регіональні аспекти адаптації та місця індивіда у системі моральних та етичних відносин соціуму.

Соціалізація, на нашу думку, повинна забезпечувати розвиток виробництва, сприяти підтримці виробника, бути спрямованою не лише на розвиток економіки, а й гарантувати соціальну безпеку, стабільний й ефективний розвиток шляхом інтеграції зусиль бізнесу та громадського суспільства.

Будь-який із видів діяльності суспільства, як правило, базується між певними соціальними групами, які мають спільні інтереси, напрямки дослідження, які змінюються у процесі розвитку технологій. Вплив соціалізації на розвиток інтелектуальної власності полягає у залученні індивіда до соціуму, включення його в суспільне життя, проблеми навчання поведінці в колективах, зокрема до творчої, культурної праці.

Тому для формування сприятливих умов інноваційного розвитку суспільства слід: створити правове забезпечення інноваційного розвитку для захисту прав інтелектуальної власності; реформувати форми власності інститутів інноваційної сфери для розширення меж виникнення соціальних відносин; удосконалити систему управління науково-дослідними установами та їх організаційних форм, забезпечення відкритості підприємств та держави у розв'язанні соціально-економічних проблем; сприяти формуванню нових інноваційних (формальних та неформальних) інститутів у складі виробничих комплексів та інших корпоративних культур.

Застосування запропонованих пропозицій можливе лише за умови врахування усвідомлення суспільства необхідності до змін, які проявляються у їхньому повсякденному житті.

Для формування більш скерованої праці соціальної групи слід застосовувати інституційний підхід, де існують норми та правила поведінки суспільства, які формуються, насамперед, у процесі соціалізації – включенні члена суспільства у загальний простір.

Важливим елементом інноваційного розвитку суспільства служить практика дії інститутів інтелектуальної власності. Але сформована система судової практики, корпоративного захисту прав, а також участі в подібних відносинах громадськості свідчить про те, що наше суспільство поки не відповідає тим вимогам, де значна роль належить неформальним інститутам. Саме там створюються ідеї нововведень, проте відсутність правової освіти не дає змоги захистити свої права, тому досить часто результат інтелектуальної праці стає досягненням інших.

Отже, соціалізація – це складний процес, де суспільство є безпосереднім чинником розвитку, а особливо при залученні його у суспільні проблеми існування. Розв'язання їх можливе за рахунок переходу на новий рівень розвитку економіки, що на пряму пов'язана з державним впливом та часткою приватного сектора. Тому у період трансформаційних змін можливим стає розвиток приватного сектора, стимулювання їх виробництва та інноваційного розвитку.

#### **Список використаних джерел:**

1. Галушка З. І. Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети: Монографія / З. І. Галушка. – Чернівці: Чернівецький національний університет. - 2009. – 408с.
2. Мех О. А. Соціалізація інноваційного процесу як шлях подолання економічних протиріч між фармацевтичною галуззю та суспільством / О. А. Мех // Проблеми науки. – 2009. - №5. – С.40-47
3. Соловьева О. А. Социализация малого и среднего бизнеса как антикризисное направление стратегического планирования в регионе / О. А. Соловьева // Вестник Челябинского государственного университета. - 2011. - № 6 (221). - Экономика. Вып. 31. С. 80–82.
4. Тарасов С. Соціалізація економіки в системі трансформаційних процесів суспільного розвитку / Сергій Тарасов // Регіональна економіка. – 2004. - №1. – С. 241-248.
5. Зайцева І.С. Трансформаційна економіка України / І. С. Зайцева // Бизнесинформ. – 2009. - №11(1). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Bi/2009\\_11\\_1/45-46.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Bi/2009_11_1/45-46.pdf)
6. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності. – К., 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bookz.com.ua/23/01.htm>